

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta štev. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta štev. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitive za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do urede opoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnine proste.

Bodočnost kmetkega stanu.

V Bosni in Ercegovini bodo odpravili desetino, tako poročajo vsi časopisi. Bosna in Ercegovina sta po pravici turški pokrajini, samo da stojita od 1878 leta pod avstro-ogrsko upravo. Za to so javne razmere v teh dveh deželah celo drugače urejene kakor pri nas.

Tudi v Avstriji smo imeli desetino in tlako do l. 1848. ali pravzaprav do l. 1858. Ko je namreč nastopil sedanji cesar Franc Jožef l. 1848. vlado, je ukrenil, da se tlaka in desetina v njegovi državi v teku deset let odpravi ter zankazal, da njegova vlada vse stori, kar bo za javni blagor in mir po odpravi desetine potrebno. Toda vlada ni bila kos veliki nalogi, katero ji je cesar poveril, odpravila je sicer tlako in desetino, a kar je postavila na mesto njih, je bilo polovičarsko delo.

Kmet je prej plačeval dačo v obliki desetine in sicer grajščinam. Grajščine pa so morale opravljati vsa dela, ki jih sedaj imajo gospodje pri okrajnih glavarstvih, pri sodiščih, pri davkarji. Ko pa je bila tlaka in desetina odpravljena, tedaj so stisnili kmetu v roke davčno knjižico in kar je prej plačeval z delom in pridelki, je sedaj moral plačevati v denarju. Prej je grajščinski valpet naganjal kmete k delu in jih goljufal pri desetini, sedaj pa hodi eksekutor okoli kmetov, ter jim prodaja živino, orodje, posestvo, če ne morejo plačati dače v denarju.

Nihče si ne želi nazaj časa tlake in desetine, ko so švigali biči nemških valpetov po brbtih naših kmetov in ko so jih grajščinski uradniki goljufali na vseh straneh, a tudi

doba davčnih eksekutorjev za naše kmete ni prijetna.

Namesto s pridelki mora dandanes kmet plačevati z denarjem. Odkod pa taj vzame denar? Samoumevno, da iz pridelkov. Toda tukaj se vidi, da vlada ni poskrbela za kmeta, ko mu je dala davčno knjižico v roke! Kmet ni gospodar svojih pridelkov. Kmet mora prodati svoje pridelke, ker potrebuje denar, a cene ne narekuje kmet, ampak oni, ki kupuje. Pri nobenem drugem stanu ni kaj takega opazovati. Zato pa tudi cene kmetkim pridelkom vedno padajo, dočim se cene vseh drugih proizvodnih stanov zvišujejo. Ali ni vse dražje dandanes: blago, obleka, meso, delavec itd.?

Človeška družba je navezana na pridelke kmetove. Žito, krompir, sadje, les itd. so in bodo drugi stanovi ali vsaj drugi kraji morali vedno kupovati. Če bi se n. pr. kmetje cele Avstrije, ki pridelujejo krompir, združili ter rekli, letos ne prodamo krompirja pod to in to ceno, in bi njih državni poslanci ne dovolili vladi, uvažati krompirja iz drugih držav, potem bi ali morala Avstrija se odredi krompirju ali pa ga kupiti po ceni, ki jo zahtevajo pridelovalci. Gotovo bi se zgodilo zadnje, kajti krompir je prepotraben za vsakdanji živež. In tako bi lahko kmetje storili pri vseh svojih pridelkih. Potem bi lahko nastavili tako visoke cene, da bi se jim plačalo delo popolnoma; da bi lahko plačevali služabnike tako visoko, da jim ne bi silili nikamor; da bi lahko sebi in služabnikom poskrbeli za onemoglost in starost; skratka živeli bi ob svojih pridelkih, zdaj pa gladujejo in propadajo, drugi stanovi pa kupujejo njih pridelke pod ceno.

Vlada je izročila kmeta na milost in nemilost kapitalu, ki je gospodar kmetovim pri-

delkom. Celo drugače pa bi bilo, ako bi vlada svoječasno združila kmete trdno in nerazdružljivo ravno z ozirom na pridelovanje in prodajanje kmetkih pridelkov. Tega ni storila. Za to si mora kmet sam pomagati! Združevati se mora v zadrugah! Zadruge imajo pomen samoosvojitve kmetkega stanu.

Pred leti je pokojni Kač osnoval mnogo kmetijskih zadrug na Sp. Štajerskem. Toda le malo jih je krepko živelo, niti kmetško ljudstvo niti njih voditelji niso razumeli pomena zadrug, še manj so se hoteli poučiti o njem. In vendar brez zadrug se kmet ne bo nikdar postavil na lastna tla! Ne priporočamo ustanovitve zadrug, ker še je premalo razumevanja za to gospodarsko upravo, a tem bolj priporočamo proučevanje zadrugnega življenja in poslovanja, da se pripravijo tla in se ob ugodnejšem času zopet začno snovati kmetke zadruge, edini porok za lepšo bodočnost kmetkega stanu.

Rusko-japonska vojska.

Ker že priznavajo Rusom nasprotni listi, da je našel admiral Togo v admiralu Roždestvenskem sebi enakovrednega nasprotnika na morju, potem smemo že gojiti nado, da je našel tudi svojega mojstra. To nam potrjuje tudi opis, ki ga je priobčil o Roždestvenskem list „Mosk. Vedomosti.“

Žinovij Petrovič-Roždestvenski je — pravi rečeni list — junak iz prejšnje turške vojne, pravi učence ruskih voditeljev v tej vojni. Ou se ne da splašiti, in način, kakor je prevozil preliv Malaka, priča o njegovi odločnosti. On se zaveda v polni meri vse resnosti položaja svojega brodogoja v političnem pogledu in se je znal dosedaj izogibati vsakemu kr-

LISTEK.

Turki v Zajckloštru.

Jos. Gosak.

Grmade po gorah goré,
v nebo njih plamen šviga.
Privrel je Turek, — koder gre,
mori, rohu, požiga.
Pred njim je jok, za njim je stok,
Pomagaj zdaj nam večni Bog!

Ni ga ljudstva na svetu, ki bi bilo storilo našemu narodu toliko nepopisnega gorja, si nakopalo tako smrtnega sovraštva, kakor baš Turki. Dasi bo že kmalu dvesto let, kar so rdečehlačarji zadnjič predirjali Slovenski Štajer, vendar še naš kmet zdaj stiska pesti, ko le sliši besedo Turek. S kakšnim gnevom navdajejo dedeci in babice svoje vnuke, ko jim pripovedujejo o raznih grozovitostih teh nevernikov izza davnih dni! In mnogokrat še bo solnce zatonilo v morju večnosti, predno bodo izginili zadnji tabori, se poizgubile pravljice o naših „črnih“ cerkvicab na brdih in gorah, predno bo zarasla našemu ljudstvu globoka rana, ki so mu jo prizadeli fanatični spoznavalci Mohameda.

Nebroj kroži raznih povesti o junaških činih naših pradedov, ki so pogumno odbijali,

še češče pa podlegli kletemu sovragu. Dovolite toraj i to iz zgodovine znamenitega kartuzijanskega samostana, o čigar imenu pa še sedaj spričuje edinole z zelenim bršljanom zarasla groblja.

Bilo je na jesen leta 1531. Kmetje so baš spravljali otavič, predrobljali po hramih tropine in pričakovali samostanskega oskrbnika fratra Servazija, da pride in pobere običajno desetino.

„Dolgo jih ni letos, dolgo, sosed Primec“, je tožil Podvinčan v svoji kleti, meneč zapoznele desetinarje, ko sta poskušala vinsko kapljico, tleskaje z jezikom.

„Ne morejo od doma“, odvrne Podvinčan, „ko pa imajo vsi polne roke s popravljanjem zidov; no saj že gre novica, da so Turki zopet vdarili čez granico.“

„Bog se nas usmili, kaj bomo pričeli; še le pred dvema leti so oblegali Dunaj in pri nas požgali Konjice.“

„Hudo šibo nam je Bog poslal! Kadar nas ne nkončajo kobilice, pa pridejo Turki! Pravim ti, da nismo več daleč od sodnega dneva.“

„Moj oče so mi pravili, da so pred 50 leti ti divjaki z bogatim plenom obloženi prihrnili iz Koroške čez Vitanje v Konjice, ter gnali pred seboj več sto ljudi. Tu so se bili en dan ustavili ter napravili veliko pojedino v župnišču.“

„Radoveden sem, zakaj jih ni tistikrat konjiški grof napadel in naklestil?“ vpraša Primec in zvedavo pogleda svojega sosedu.

„Hm, — sraka en, ko drugi. Skrivaj se je govorilo, da so si v zvezi; najbrž je že bilo tako!“

„Da, da! Naše „stare pravde“ nam ne pripoznajo, rajši nas izročajo nevernikom.“

„Eh, kaj nam! Mi še že dihamo pod kloštom, a drugi so siromaki. Sam križani Jezus nam pomagaj!“

Med tem ko sta stara očanca tako modrovala o hudih časih, tlaki in o nebeških znamenjih, so v Žičah na samostanski pristavi prav vestno krpali razpokline po zidih, zbirali orožje, tesali nove zapabe in znašali potrebni živež. Brat Izidor je dal za silo utrditi tabor krog cerkve sv. Petra, da bi tako turška moč ne vdarila takej proti samostanu. Vendar so cerkvene posode in plašče radi varnosti še za časa prenesli v klošter, kjer so bile te dragocenosti le dosti varneje shranjene.

„Turki, Turki! Bežite, rešite se!“ vpile so žene in vse zbegane in zmedene letale krog hiš, ne znajoče, kaj naj bi otele, ko so po gorah vsplamtele grmade in ko so svareči strelji naznanjali, da se bliža Turčin. Trebalo je mnogo pregovarjanja strani možakov, da so umirili prvi strah, in žene z deco, starčki in živino odposlali v goro, kamor se ni bilo bati turških